

Nr 160.**Av fru Västberg m. fl., angående statsbidrag till dagvårdsinstitutioner för barn m. m.**

I nuvarande läge är strängt taget all manlig arbetskraft tagen i anspråk för produktionens behov, och det betonas att kvinnorna utgöra den sista reserven på arbetsmarknaden. Även mödrar med barn under skolåldern torde komma att få lämna sin medverkan som reservarbetskraft. Det framstår då som samhällets oavvisliga skyldighet att på allt sätt underlätta lösningen av problemet om dessa barns omvårdnad och tillsyn. Redan då det gäller den nödvändiga skolningen av reservarbetskraften har på flera orter hinder uppstått för kvinnorna att underkasta sig denna på grund av omöjligheten att ordna tillsynen av barnen.

Lösningen av problemet består uppenbart dels av en utbyggnad av dagvårdsinstitutionerna för barn, dels av underlättande för hemmen att erhålla arbetshjälp av olika beskaffenhet.

Behovet av ökade möjligheter för dagvård för barn är icke nytt. I sitt betänkande angående barnkrubbor och sommarkolonier m. m. (stat. off. utr. 1938: 20) framhöll befolkningskommissionen vårdbehovet för, bland en del andra kategorier, de förvärvsarbetande mödrarnas barn. Det förslag till statsbidrag till dagvårdsinstitutioner, som befolkningskommissionen i detta betänkande framlade, har som bekant hittills icke lett till något resultat.

Man har kunnat konstatera att detta behov av utbyggnad av dagvårdsinstitutionerna för barn under de sista åren starkt skärpts. Kvinnor ha under krisåren i större utsträckning sett sig föranlåtna att söka förvärvsarbete utanför hemmet för att med penninginkomst medverka till familjens försörjning. Det har emellertid framkommit styrkta fall, då de bristande möjligheterna att sörja för barnens tillsyn under arbetstiden tvungit kvinnor att avstå från erbjudna arbetstillfällen, och att de därefter varit nödsakade att söka socialhjälp.

Vid bearbetning av ett enquêtematerial rörande behovet av barnkrubbor och storbarnkammare från städerna Göteborg, Malmö, Borås, Luleå och Söderhamn, insamlat av Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund våren 1941, har det visat sig att av de 1,792 redovisade familjerna 486 (25 procent) uppgivit att mödrarna under det senaste året skulle ha sökt skaffa sig förvärvsarbete utanför hemmet, om möjlighet funnits att ordna för barnens tillsyn, samt 704 (40 procent) att mödrarna skulle vilja skaffa sig arbete, om samma möjlighet förefunnnes.

Detta svarsmaterial, ehuru nu två år gammalt, belyser de svårigheter, som möta mödrar med barn under skolåldern, om de ämna ställa sig till förfogande som reservarbetskraft på olika områden av arbetsmarknaden. Enligt vad som omvitnats av rikets länsarbetsnämnder har det också visat sig, att om behovet av kvinnlig reservarbetskraft skall kunna tillgodoses, måste dagvårdsinstitutioner för barn upprättas.

Det är oss bekant, att 1941 års befolkningsutredning till regeringen kommer att överlämna ett förslag angående statsbidrag till sådana institutioner. Enligt ett yttrande av statsrådet och chefen för socialdepartementet i remissdebatten innebär emellertid detta ingen säkerhet för att proposition i ämnet kommer att framläggas för årets riksdag. Denna angelägenhet synes oss dock vara av så brådskande natur, att riksdagen måste ta ställning till en lösning av problemet i någon form, även om denna nu endast blir provisorisk.

Uppenbart är en del kommuner, där genom krigs- eller annan viktig industri med behov av kvinnlig normal- eller reservarbetskraft starkt akut brist på dagvårdsinstitutioner för barn råder, i den ekonomiska situationen, att de själva kunna inrätta sådana institutioner. Dock torde många kommuner vara så hårt ekonomiskt belastade, att detta icke är dem möjligt. I sådant fall måste statsbidrag utgå.

Då det akuta problemet har så tydlig arbetsmarknadsmässig karaktär, synes det oss som om en provisorisk lösning tills vidare vore att ernå genom att under nästa budgetår statens arbetsmarknadskommission bemyndigades att ur medlen för arbetsmarknadens reglering lämna bidrag till kommuner av ovan antytt slag för inrättande av dagvårdsinstitutioner för barn.

Samma sak gäller frågan om tillgodeende av familjernas behov av hemhjälp av olika beskaffenhet. Det är icke vår avsikt att här föregripa det förslag rörande den sociala hemhjälpverksamheten, som väntas från 1941 års befolkningsutredning. Vi önska endast framhålla, att hemhjälpfrågan har sin betydelse även när det gäller underlättandet för kvinnor med barn att fullgöra ett förvärvsarbete, antingen detta är av reservarbetskaraktär eller av normal beskaffenhet. Likaså vilja vi understryka vikten av den trygghet för familjerna som ligger i medvetandet om att i krissituationer av olika slag tillgång på kvalificerad hemhjälp finnes.

Arbetsmarknadskommissionen borde sålunda få möjlighet att lämna medel till arbetsförmedlingarna för en utökad och effektiviserad hemhjälpförmedling. Förmedlingarna skulle härigenom kunna pröva olika vägar för trygghandet av hemmens behov av arbetshjälp. Vi vilja i detta sammanhang hänvisa till det goda resultat som uppnåtts på en del orter, då hemhjälpavdelningen på arbetsförmedlingarna har kunnat effektiviseras och då provkurser i husligt arbete ha anordnats.

Med hänvisning till vad ovan anförts vilja vi härmed hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att statens arbetsmarknadskommission bemyndigas att ur

medlen för arbetsmarknadens reglering lämna bidrag till ekonomiskt hårt belastade kommuner med behov av kvinnlig normal- eller reservarbetskraft för inrättande och understödande av dagvårdsinstitutioner för barn samt tryggande av behovet av hemhjälp till familjerna.

Stockholm i januari 1943.

Disa Västberg.

Adolf Wallentheim.

Rolf Edberg.

Anna Ronnebäck.

Ebon Andersson,
Malmö.

Ellen Svedberg.

Hildur Humla.

Lars Lindahl.

Hulda Skoglund-Lindblom.

Kerstin Hesselgren.

Hildur Nygren.
